

CVETJE

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška.

S posebnim blagoslovom

Njih svetosti papeža Leona XIII.,

Njih prevzvišenosti kneza nadškofa goriškega

in prečastitega generaljnega ministra celega frančiškanskega reda
vreja in izdaje

P. Stanislav Škrabec,

mašnik frančiškanskega reda na Kostanjevici.

Vsebina 9. zvezka.

Pobožnosti in odpustki v mesecu novembru	257.
Življenje sv. Angelje Meriči.	
XVII. pogl. Angelja je ljubila bližnjega kaker sama sebe	260.
XVIII. pogl. Angelja je storila več, kaker je bila dolžna storiti	265.
Kako se mej svetom kerščansko živi. (Dalje)	268.
Krištof Kolumb	274.
Kerščanskim poslom. III. Posel služi gospodarjem.	
31. Od premoženja gospodarjev si ne smeš ničesar prilastiti	281.
32. Prašanja in odgovori	282.
33. Oblizavost. 34. Lenoba	283.
35. Zapravljivost	284.
36. Krivi računi, goljušija. 37. Zvestoba se bori in zmaga	285.
38. Lastno odškodovanje	287.
Zahvala za vslišano molitev	287.
Priporočilo v molitev	288.

V GORICI.
Hilarijanska tiskarna.
1892.

Izhaja v nedoločenih obrokih. Velja cel tečaj (12 zvezkov) 70 kr.

G. L. Š. — Prav sodite, da je «obrěgniti» tistega korena kaker «obrězati» in «rěžati». Razmera mej temi tremi oblikami je ta kaker mej «poklěkniti», «poklěcati» (kar se rabi semtertja menda tudi v naši slovensčini, stsl. poklęcati) in «klěčati». — Glede besede cenen sem lani v 10. zv. pisal tako: «V poslednjem času se prikazuje namestu cěnó nepotrebna in kaker mislim napačna novinka: cenen, cenena, ceneno». — S tem ta reč seveda ni dognana. Skušajmo ji zdaj do živega priti, kaker želite. Kaj je cěnó? Gotovo to, kar hrv. cijěno: «Hoćeš li prodati tako cijeno tvoje vjekovito spasenje?» Čudno je le to, da se govori na Dolenjskem cěnó, ne (kaker sicer pri neutrih in adverbijih) cěnô. Čudna je glede končnice pa tudi hrv. oblika cijěne, ki se rabi poleg cijěno. V naglasu se vjema naše cěnó s hrv. cijěne kaker rokó z rúku. — Cěnó se rabi v pozitivu nespremenjeno tudi namestu adjektiva: «ječmen je cěnó, ovàs je pa še cěněji.» Novi «Rječnik hrv. ili srb. jez.» ima cijeno pod «cijenan, cijena adj. pretiosus, vilis.» Cijeno je potemtakem iz cijěno, in takó torej tudi naše cěnó iz cěnnó, cěněji iz cěnněji. V omenjenem rečniku je v nekem zgledu iz stariše literature res pisano «cinnija»: «Duša je plemenitija i cinnija od tēla.» Iz tega sklepamo na dalje: drobñěji ima v pozitivu drobàn ali drobá'n, drobna, drobñô; torej mora imeti cěněji t. j. cěnněji: cěnà'n ali cěná'n, cěnna, cěnnô, ali, ker se govori in piše le en sam n namestu dveh: cěna, cěnô: cěnà'n ali cěná'n ječmen, cěna rač, cěnô žitò, cěnegar ječmèna, cěné rači itd. Po sedanjem našem vbozem pravopisu bi torej moglo poleg cenán prav biti cenen, cenēn, pa ne: cenena, ceneno; to tudi blizu vsaki bere cenéna, cěnéno po analogiji adjektivov kaker lěsé'n, lěsé'na, lěsé'no, kar more biti po moji misli le napaka. Pomen sufiksa -ěnn (po naše -én, ne -ēn, kaker piše Mikl.) je namreč «aus dem gemacht, was das thema aussagt». (Vg. Gram. II, 128.)

G. M. S. — Dovolite, ker bi vtegnila stvar interesirati tudi druge, da Vam odgovorim na tem mestu. Kaj sem Vam pisal o imenu Terst, se sam vže več ne spominjam dobro; veseli me, da Vam je vgajalo. Mikalo Vas bo morebiti zdaj izvedeti, kaj pravijo dandanašnji o tem imenu indogermanisti. V novem časopisu «Indogermanische Forschungen» (Strassburg, Trübner 1891) sem bral str. 323: «*Τεργέστε* (bei Strabon), der Name bedeutet Marktplatz und lässt ein illyrisches terga Markt erschliessen. Es ist nicht unmöglich, dass das slavische Wort trǫgŭ selbst aus dem Illyrischen stammt.» — Naše Tàr'st se opira na staroslov. * Trǫžisti. Le iz te oblike, ki se da sicer le vgeniti, moremo razlagati izvedenke tārž'a šč'an (tako v Ribnici), tārž'a ški. Po znanem zakonu je polglasnik izpadel najprej v od-

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

XI. tečaj.

V Gorici, 1892.

IX. zvezek.

Pobožnosti in neketeri odpustki v mescu novembra.

Drugi dan novembra mesca obhaja naša sveta cerkev spomin vernih duš in opravlja molitve in svete maše njim v pomoč in tolažbo. Ker si same v vicah ne morejo več pomagati in terpljenja skrajšati ali polajšati, želi in priporoča sveta cerkev, da naj jim mi na tem svetu pomagamo z molitvijo, s postom, dobrimi deli, se sveto mašo in odpustki. In kako bi mogli biti tako terdega serca, da se ne bi vsmilili vernih duš v vicah, ako le prevdarjamo, kaj vse tam terpijo! Kaj pravijo naj bolj razsvetljeni svetniki o njih terpljenju? Sv. Avgustin piše: „Ogenj v vicah je hujši kaker vse terpljenje, katero moremo na tem svetu videti, misliti in občutiti.“ ¹⁾ Sv. Tomaž Akvinski pravi, da preseže ena sama iskrica ognja v vicah naj večo bolečino v tem življenji. ²⁾ In sv. Bernardin Sijenski pravi, da se tako loči ogenj v vicah od našega ognja kaker naš ogenj od naslikanega ³⁾. Zato je prav imel sv. Ciril, jeruzalemski patrijarh, ko je svetoval vernim:

¹⁾ Tom. 10. Sermo 11. de SS. et in expos. Psalm. 37.

²⁾ In 4 Sent. dist. 20, q. I. s. 2.

³⁾ Tom. 2. serm. 15.

„Rajši naj bi terpel človek vse terpljenje do konca sveta, kaker pa en sam dan biti v vicah v ognju“ ¹⁾).

Kako dolgo so pa duše v vicah? Tako dolgo, dokler niso popolno očiščene vseh madežev in niso zadostile božji pravici. Kako dolgo pa to terpi, ne vemo; ako pa verjamemo svetnikom in njih razodevenju, terpijo duše v vicah, ako jim nihče ne pomaga, dlje kaker mislimo. Sv. Brigiti se je prikazala duša, ki je terpela 40 let v vicah; sv. Mehtilda je videla dušo, ki je bila 100 let v vicah. Bere se o dušah, ki so na tem svetu vze čudeže delale, ki so bile pobožne in svete, in vender so morale iti po smerti v vice, kjer so bile po 10, 20, 30 in 60 let. Bogoljubni bravec, kakšna bo še le z nami?

Glej toliko in tako dolgo terpijo dušo v vicah in same s ne morejo več pomagati? Spominjajmo se tedaj vernih duš, posebno ta mesec, ki se imenuje tudi mesec vernih duš; molimo zanje, hodimo k sv. maši in k svetemu obhajilu zanje in jim darujmo odpustkov koliker le moremo. Molimo posebno pa za svoje, ki morebiti zavoljo nas terpijo in pa za duše, ki so popolnoma pozabljene. Vedi pa, da ob enem s tem tudi za se skerbiš, duše, ketere boš rešil iz vic, se te bodo spominjale v nebesih in za te Boga prosile.

Za duše v vicah moreš opravljati devetdnevnicu ali pa sedemdnevnicu in za vsak dan te devetdnevnicu ali sedemdnevnicu so podelili ranjki papež Pij IX. odpustek 300 dni in popolni odpustek enkrat mej to pobožnostjo ali pa osem dni potem, ako opraviš spoved, pristopiš k sv. obhajilu in nekoliko moliš za sveto cerkev in papeža (5. Jan. 1849).

Ravno tistikrat in ravno take odpustke in pod istimi pogoji so podelili Pij IX. vsem, ki opravljajo devetdnevnicu v čast varstva Matere božje, ki se obhaja drugo nedeljo po prazniku vsih svetnikov.

1. novembra, praznik vsih svetnikov, imajo popolni odpustek udje bratovščin sv. Rešnjega Telesa, presv. Jezusovega Serca, roženkranske in živega rožnega venca.

2. novembra, spomin vernih duš, popolni odpustek podeljen bratovščini sv. Rešnjega Telesa in presv. Jezusovega Serca.

3. novembra prvi četrtek v mescu popolni odpustek sv. R. Telesa.

¹⁾ Cit. ab Horn. conc. 27.

4. novembra prvi petek v mesecu popolni odpustek bratovščin sv. R. Telesa in presv. Jezusovega Serca, ta petek ali pa kateri drugi v mesecu ima popolni odpustek apostoljstvo molitve.

6. novembra prva nedelja v mesecu popolni odpustki roženkranske bratovščine.

12. novembra, v redu sv. Frančiška sv. Didak, spoznavavec iz prvega reda sv. Frančiška, v frančiškanskih cerkvah je popolni odpustek za vse.

13. novembra, letos praznik varstva Matere božje, popolni odpustek bratovščine sv. Rešnjega Telesa.

15. novembra, sv. Gertrud devica, popolni odpustek udov karmelske bratovščine.

19. novembra, sv. Elizabeta vdova, patrona tretjerednic, vesoljna odveza tretjega reda denes ali pa prihodnjo nedeljo, v frančiškanskih cerkvah je denes popolni odpustek za vse.

20. novembra, tretja nedelja v mesecu, popolni odpustek živega rožnega venca.

21. novembra, darovanje Matere božje v tempeljnu; ta praznik ima devetdnevnico z ravno tistimi odpustki kaker varstvo Matere božje, popolni odpustek bratovščine roženkranske, živega rožnega venca, karmelske in svetega detinstva.

24. novembra, sv. Janez iz Križa, popolni odpustek karmelske bratovščine.

26. novembra, sv. Lenard spoznavavec iz prvega reda sv. Frančiška, popolni odpustek vednega križevega pota in v frančiškanskih cerkvah denes in 28. sv. Jakob spoznavavec iz prvega reda in 29. praznik vseh svetnikov treh redov sv. Frančiška za vse.

Ob mesečnem shodu imajo popolni odpustek: udje tretjega reda, bratovščin presv. R. Telesa, presv. Jezusovega Serca.

Enkrat v mesecu keder komu drago: tretji red, bratovščine sv. R. Telesa, presv. Jezusovega Serca, apostoljstvo molitve, naše ljube Gospe presv. Jezusovega Serca, udje in dobrotniki družbe sv. Vincencija.

Dvakrat v mesecu imajo popolni odpustek udje bratovščine brezmadežnega Serca Marije za spreobrnjenje grešnikov.

Po Acta Ord. Min. 1875. Beringer, die Ablässe 1887. Marien Psalter 1991.

P. A. F.

Življenje sv. Angelje Meriči.

P. F. H.

XVII. poglavje.

Angelja je ljubila bližnjega, kaker sama sebe.

Ker je bila ljubezen Angelje do Boga tako velika, morala je tudi velika biti njena ljubezen do bližnjega. Zakaj po nauku sv. evangelija, je v vsakem bližnjem videla Jezusa samega. Zato tudi ni opustila nobene prilike, da ne bi bližnjemu postregla, če je mogla, naj jej je to bilo tudi še tako težavno. Če tudi je ljubila samoto in premišljevanje, vender si je rada odrekla sladkost samotnega življenja in molitve, če je mogla bližnjemu, kako dobroto skazati, kaker da je žalostne tolažila, sovražnike spravljala, ali svetovala tistim, ki se jo za svet popraševali. Anton de Romani je o njej spričeval, da so jo ljudje skozi več let jako pogostokrat obiskovali, ko je živela v njegovi hiši; zakaj v vsaki imenitnejši zadevi so se ljudje iz mesta in s kmetov zatekali k njej ter pri njej pomoči in svéta iskali. Da ne bi bila oropala svoje duše tako sladkega in potrebnega zedinjenja z Bogom, prebila je po cele noči v molitvi in premišljevanji. Tako se je mogla čez dan tem bolj posvetiti delom karščanske ljubezni do bližnjega. Po spričevanju njenih soverstnikov se je imela zahvaliti marsiketera družina za ljubi domači mir ljubezni polnemu prizadevanju naše svetnice, ker je zdaj mej zakonskimi, zdaj mej stariši in otroci, zdaj zopet mej brati in sestrami poravnala razne razpore in nasprotstva. Mnogo prepirov in tožba mej osebami raznih stanov, dà, dolgoletna sovrašтва mej imenitnimi rodbinami je umela sè svojo ljubeznivostjo poravnati. Naj omenimo le en sum tak slučaj, kateremu se je čudila vsa Brešija. Kneza Filip Sala in Janez Frančišek Martinengo sta živela dolgo v hudem sovraštvu mej seboj. Razne veljavne osebe svetnega in duhovskega stanu, dà celo vojvoda urbinski, so se zastonj trudili, da bi ju spravili. Zdaj se žene teh dveh knežev obrnete do Angelje s prošnjo, naj ona posreduje. V goreči molitvi priporoči Angelja vso to zadevo Bogu, in glej, z malimi besedami doseže svoj namen. Sovražna kneza se spravita in postaneta najboljša prijatela.

Še bolj se je pa moč božje milosti kazala v tem, da je na Angeljino prigovarjanje in opominjevanje veliko ljudi spoznalo svoj grešni stan in se poboljšalo. Avgustin Gallo, ki je življenje naše svetnice prav dobro poznal, piše o njej tako: „Vse svoje žive dni je rada pomagala slehernemu, posebno tistim, ki so vsak dan hodili k njej, da bi se posvetovati ž njo, kako naj žive.“ Vse to lahko sprevidimo iz tega, kar smo dozdej slišali iz njenega življenja. Zato lahko rečemo: Kjerkoli je bivala, postala je njena hiša prava šola kerščanskega življenja in evangelijske popolnosti. Zato omenjajo pisavci njenega življenja, da je spreobrnila in na pravo pot pripeljala mnogo ljudi ne le v Salu in Brešiji, ampak tudi v Kremoni in Milanu, kjer je kratko časa prebivala.

Znamenito je, kar se je zgodilo z nekim mladeničem. Ta mladenič, Štefan Bertazzuolo z imenom, je bil sin bogatih starišev v Salu. Šel je na visoke šole v Padovo, da bi se izučil prava. Bil je mladenič v cvetočih letih. Kmalu se mu je zgodilo, kaker se zgodi z marisiketerim mladeničem v teh okoliščinah. Mesto da bi marljivo hodil poslušat razlaganje svojih učenikov in se učil, dal se je premotiti in zapeljati svojim hudobnim in brezvernim součencem. Čez leto pride na počitnice v svoj rojstni kraj. V tem času je v Salu bivala tudi Angelja. Sè svojo obleko in svojim prederznim vedenjem je kmalu obernel vseh oči na se. Ko sliši, da tudi Angelja v mestu biva in vse k njej hiti, če jo tudi videti. Ali je storil to iz pravega spoštovanja, kaker drugi, ali iz radovednosti, ali ker so drugi tako delali, ali kaker imajo brezverni ljudje navado, da bi v družbi svojih tovarišev norce bril in jih kratkočasil s tem, kar bo videl in slišal, ni znano. S kratka, šel je Angeljo obiskat. Pa stvar se je zasukala drugače, ko je mislil. Komaj svetnica zagleda zapeljanega mladeniča, vže spozna njegov žalostni dušni stan. Začne se prav prijazno in ljubeznjivo ž njim razgovarjati, in kmalu pridobi njegovo serce. Na enkrat se zaslepljenemu oči odpro, spozna svoje zmote in jih začne britko objokovati. Opusti svoje pohujšljivo vedenje in postane dober mladenič. Vernivši se nazaj v Padovo, poprime se sè vso marljivostjo bogoslovskih vednosti, da bi postal vreden služabnik sv. cerkve in zmožno orodje božje časti. Postal je mašnik in v svoji domovini storil veliko dobrega sè zgledom in ukom. Vmerl je v slovesu svetosti kot 90 leten starček.

Tolika moč gorečnosti sv. Angelje je imela trojni vzrok. Pervi vzrok je bila njena svetost, ker so jo imeli vsi za svetnico. Vedeli so, da sama dela, kar druge uči. Njen lep zgled je pretresel vsakega. Po vsej pravici piše I. B. Nazarij o Angelji: „Ta častitljiva mati je dajala ves čas sè svojim bogaboječim življenjem tako lep zgled, da je nastalo v prelepem mestu Brešiji le eno mišljenje in hrepenenje, ki se je trudilo po kerščanskem življenji, ki obstoji v strahu in ljubezni božji.“

Drugi vzrok je bil „ljubeznjivost in krotkost njene gorečnosti“ Videli so, da je tudi najbolj divje in osorne ljudi sprejemala z največo prijaznostjo in ljubeznjivostjo. Tudi najbolj terdovratnim grešnikom ni nigdar z gerdimi besedami očitala njih terdovratnosti. Kaker je videla svojega božjega učenika ravnati z grešniki, tako se je do njih vedla tudi sama. Sprejela je vsacega sè vso ljubeznjivostjo svojega serca. Ko jim je stavila pred oči velikost njih pregreh, da bi v njih sercih obudila stud do greha, vzbujala jih je tudi k zaupanju na božje vsmiljenje. Ravnala se je po besedah Frančiška Saleškega, ki pravi: „Z mervico medu vjameš več muh, ko sè sto steklenicami kisa.“

Tretji vzrok je bila njena goreča molitev. Dobro je znala, da unanja milost opominjevanja in zgleda ne more geniti človeškega serca, če ga Bog z notranjo milostjo ne razsvetli. Zato je vsaki dan goreče k Bogu molila za spreobrnjenje grešnikov, posebno tistih, ki so se k njej zatekali. Da bi njena molitev imela toliko večji uspeh, združevala je ž njo ostra spokorna dela. S tem je upala ljubezni polno božje serce tem lažje k usmiljenju nakloniti. Dà rada bi bila dala za zveličanje duš svoje lastno življenje; zato so jo večkrat mej dnem slišali zdihovati: „Oj, ke bi mogla preliti svojo kri, da bi odperla oči slepim grešnikom!“

Pri vsi ti gorečnosti je enkrat Bog pokazal strašen zgled svoje pravičnosti nad nekim človekom, ki se je izkazal njegovega vsmiljenja le prenevrednega. V Salu je živel neki gospod, ki je imel v svoji hiši žensko, s katero je živel v pregrešnem znanju. Vsem, ki so ga poznali, je bil v pohujšanje. Nič niso zdali lepi zgledi drugih niti opominjevanje in svarjenje. Prigodi se, da pride za nekaj dni v Salò naša svetnica. Vsi so menili, da je prišel zdaj vgoden trenotek, da se bo očitni grešnik spreobrnil. Res ga Angelja povabi k sebi. Znala je njegovo terdovratno serce tako omečiti, da je britko objokoval svoje pregrešno življe-

nje. Ali ko je od Angelje prišel domov, ni imel serčnosti, da bi bil precej iz hiše odpravil nečistnico. Vkljub temu je drugi dan zopet obiskal Angeljo. Po pravici mu je očitala to obotavljanje in da ni precej odstranil vsake priložnosti. Zopet ga je sè svojim prigovarjanjem tako genila, da je milo jokal. S kratka tako je delal vsaki dan, kar časa je Angelja bivala v Salu. Vsaki dan je šel ves ginjen od nje s terdnim sklepom, da hoče raztergati pregrešno vez. Ko je pa domov prišel in videl predmet svoje strasti, pozabil je na svoje terdne sklepe in ostal terdovraten tako, da je kmalu potem kot očit en in terdovraten grešnik vmerl. Strašan zgled, ki nam od ene strani kaže gorečnost Angelje, ki je tega terdovratnega grešnika kolikokrat genila do solz; od druge strani pa mora grešnika navdajati sè svetim strahom, da predolgo ne odlašà svojega spreobrnjenja, in ne zaverže perve milosti, katero mu ponuja Bog. Vsaki naj se trese pred prvim padcem; zakaj s prvim padcem je storjena vže tudi prva stopinja k drugemu padcu, iz katerega grešnik pogostokrat več ne vstane.

Če tudi je bil Angelji v prvi versti mar dušni prid bližnjega, vender tudi telesnega ni zanemarjala. Pri tem pa je imela edino le ta namen, da si je s tem pripravljala pot do njegovega serca in mu mogla potem bolj koristiti. Ta blagi namen se kaže jasno iz vodila, katerega je zapustila materam predstojnicam: „Zapomnite si tudi, moje matere, da se k poslednjemu namenu, k Bogu, pride z miloščino, ki je Bogu tako všeč; zakaj miloščina odvräča človeka od hudega in napeljuje k dobremu. Ž njo si ljudi tako rekoč podkupimo in jih prisilimo, da delajo to, kar je prav. Bistvo darov in miloščine je, da osebe na se vlečejo in na neki način k dobremu silijo, in so tako rekoč k pobožnemu življenju navezane. S tem prepričanjem in s tem čistim namenom je skazovala telesna dela vsmiljenja, keder in koliker je mogla. Če tudi je bila popolnoma vboga, podpirala je vender druge po svoji moči. Vsaki dan je razdelila mej vboge, kar je svojim ustam pritergala od pičle hrane, katero je dobivala od dobrih in usmiljenih ljudi. Za drugi dan si nikdar ničesar ni prihranila.

Obiskovala je z veseljem bolnike, ki so jo k sebi klicali; pa tudi sama je skerbno po njih poizvedovala. Kjer je našla bolnike, po bolnišnicah ali po hišah, stregla jim je sè vso skerbjo. Po cele dni in noči je ostajala pri njih, jih tolažile, jim stregla, rahljala postelje, izmivala in obezovala naj ostudnejše

rane. Če jo je videl človek, kako ljubeznjivo in skerbno se je sukala okoli postelj bolnikov, zdelo se mu je, da tudi skerbna mati ne more bolje streči svojemu bolnemu otroku.

Njena ljubezen je obsegala vse. Zapuščenim vdovam je preskerbela potrebnega živeža, popotnim prenočišče, prepirajoče je skušala pomiriti, onim, ki so zaslužili kazen, je skušala sprositi pomiloščenja, ali vsaj, da se jim kazen zmanjša. Z eno bosedo: njena preserčna ljubezen jo je delala mater, vodnico in zaščitnico vsem.

Posebno ljubezen pa je kazala do svojih duhovnih hčeri. Če se hočemo o tem prepričati, treba nam je brati le, kako jih je pred svojo smertjo priporočala predstojnicam. „Bodite ljubeznjive in prijazne do svojih hčeri; prizadevajte si, da se boste do njih tako vedle, da jim pokažete, da vas žene le božja ljubezen in skerb za zveličanje njih duš, keder jih hočete z opominjevanjem ali svarjenjem ali dobrim svetom napeljevati k dobremu ali odvracati od hudega. Zakaj bodite prepričane, da bo ljubezen in prijaznost bolji sad obrodila, kaker britko očitjanje in ostra beseda. Kaker za dušni, tako jim je velela tudi za telesni blager svojih hčeri skerbeti iz ravno tega blagega namena, da bi s tem dušni blager pospeševala. Zato jih opominja v vodilu: „Če tudi mora biti prva skerb za dušo, vender je ravno tako dolžnost, da telesu potrebnega ne odrečemo; posebno, če je po boleznih ali revščini kaka devica v silo prišla, da zavoljo časnih potreb tudi v dušno nevarnost ne pride. Vaša skerb mora biti, da položaj svojih hčeri dobro paznate in umete, in so vam dobro znane njih dušne in telesne potrebe, za ketere vam je po mogočnosti na najboljši način skerbeti!

Najlepše pa se kaže njena ljubezen v poslednjem opominjevanji, ki ga je zapustila: „Zadnja beseda, ki jo vam govorim, in kar vas do poslednjega zdihljeja prosim, je: Bodite miroljubne in vse enega serca in enih misli. Vse naj mej seboj družijo vez ljubezni. Čislajte ena drugo; pomagajte si mej seboj; prenašajte ena drugo v Jezusu Kristusu! Če si bote prizadevale, da postanete take, bode Bog brez dvojbe mej vami bival. Na svoji strani bote imele preblaženo devico in mater božjo Marijo, apostolje in vse svetnike, angelje, da nebesa in vse stvarjenje; ker je Bog odvekom tako odločil, da so po vsem srečni tisti, ki so edini v dobrem k njegovi časti, in jim bo po sreči šlo vse, kar bodo počeli; zakaj Boga imajo na svoji strani. Glejte

toraj, kako važno je, da ohranite edinost in ljubezen mej seboj ! Hrepenite po njej, iščite jo, oklenite se je in deržite jo sè svojo močjo. Povem vam, če boste tako vse enega serca in enih misli, boste močna terdnjava in nepremagljiv stolp proti vsem zopernostim, preganjanjem in zvijačam hudobnega duha. Tudi vas zagotavljam, da boste od Boga prejele vsako milost, za katero ga boste prosile “

Oj, zlati nauk za slehernega človeka ! Daj Bog, da si ga globoko v serce vtisne sleherni, ki to bere ! Daj Bog, da bi se po njem ravnala vsaka kerščanska družina in posebno še vsaka duhovna zadruga ! Potem bi na zemlji cvetela prava pobožnost in vladal tisti mir, ki zemljo spreminja v raj.

XVIII. poglavje.

Angelja je storila več, kaker je bila dolžna storiti.

K svetosti ni ravno neobhodno potrebno spolnjevanje evangelijskih svetov, kaker naravnost uči papež Benedikt XIV. ; vendar je spolnjevala naša svetnica vse tri evangelijske svete prav natanko. K temu je ni vezala kaka slovesna obljuba, ker je bila navadna tretjerednica, ki mej svetom živi. Velika reč je, če kedo spolnuje evangelijske svete, če je k temu zavezan z obljubo ; tem večja reč pa je, ker jih je Angelja ves čas svojega življenja spolnovala čisto prostovoljno. K temu jo je silila edino le želja, da bi svojemu nebeškemu ženinu vedno bolj enaka postajala in bi mu bila vedno bolj všeč.

Angelja je spolnjevala pokorščino, čistost in vboštvo tako, kaker je to Jezus svetoval tistim, ki hrepene po višji popolnosti.

Pokorščino imenuje veliki cerkveni učenik sv. Gregor podlago in čuvaja drugih čednosti. Pokorščino je tudi naša Angelja nad vse ljubila. Zavoljo smerti svojih starišev je bila zgodaj oproščena pokorščine, katero je bila kot otrok starišem dolžna, in sè smertjo svojega strica je bila okoli 20 leta svoje starosti popolnoma prepuščeno svoji volji. Vender ni nikoli ravnala po svoji volji ; izvolila si je spovednika in predstojnika tretjega reda za vodnika. Brez njih vedenja in dovoljenja ni prav nič storila. Popolnoma se jima je podverгла v dušnih in telesnih zadevah. Nobene stopinje ni storila brez njih dovoljenja. Iz po-

korščine je premenila svoje bivališče, šla ne božjo pot v sv. deželo in Rim. Tudi glede svojih spokornih del in prejemanja sv. zakramentov se je popolnoma podverгла naredbi svojih predstojnikov. Tega dovoljenja predstojnikov pa ni nигdar tako rekoč prisilila, kaker delajo neketere le na videz pobožne duše, ki spovedniku ne dajo poprej miru, da jim dovoli, kar same hočejo. Angelja je slušala z vdanostjo in molčečo pokorščino.

O čistosti Angeljini bi pač ne bilo treba več govoriti, ko smo vže slišali, da si je v nežni mladosti izvolila Jezusa za svojega ženina. Da je sama za se storila obljubo vednega devištva, nam poterjujejo vsi pisavci njenega življenja. To je bila njena edina obljuba, katero je storila v svojem življenji; to obljubo je svetovala tudi vsem svojim učenkam. Kedaj je to obljubo storila, ali vže v otročjih letih, ko jo je vse hvalilo zavoljo njene lepe postave, ali ko je stopila v tretji red, nam ni znano. To obljubo je deržala tako natanko in se kazala v vsem svojem vedenji tako čisto in nedolžno, da je bilo splošno mnenje vseh, ki so ž njo občevali, da je po božji naredbi pri sv. kerstu prejela ime Angelja, ker jej je zavoljo njene angeljske čistosti najbolj pristojalo. Temu se moramo pa še tem bolj čuditi, ker ni živela v samostanski izbici ločena od sveta, ampak mej svetom in občevala z raznimi ljudmi, pogostokrat s prav hudobnimi in razuzdanimi. Kolikim nevarnostim je bila razpostavljena na svojih popotovanjih? posebno še v onih časih, ko je krivoverstvo Lutrovo in Kaljvinovo očitno smešilo devištvo. Kjer koli je živela, povsod so jej dejali: „devica brez mesa“ ali „angelj v mesu.“

Zavoljo njene posebne ljubezni do te angeljske čednosti jo je tudi Bog izvolil, da je postala ustanovnica družbe devic ob času, ko je moč teme ta stan najhuje napadala. Kako srečno in vspešno jej je šlo izpod rok njeno podvzetje, moremo spoznati najbolj iz tega, kar smo vže slišali o razširjanji njene družbe. Tisoč in tisoč devic je bilo in je še v sv. cerkvi pod banderom naše svetnice ali po samostanih ali pa raztresenih mej svetom. Vse pa navdaja eden duh njih sv. matere, da pospešujejo mej dekleti ljubezen do devištva ali vsaj do kerščanske čistosti. Pač se ne motiš, če terdiš, da je to čudovito hitro razširjanje družbe posebno nebeško plačilo za ljubezen, katero je imela naša svetnica do čednosti, ki je Bogu tolikanj ljuba.

Ona, ki pri vsi svoj telesni lepoti in ljubezni do Boga ni

hotela postati mati telesnih otrok, postala je na drugi plemenitiši način mati družine, ki napolnuje ves svet sè z gledi čednosti in osrečuje s podukom ženske mladine toliko dežel.

Kar se slednjič tiče evangeljskega vboštva, ne moreš ga bolj natanko spolnjevati, kaker ga je spolnjevala Angelja. Če tudi ni bila hči prav zelo imovitih starišev, vendar je imela nekaj premoženja. Kaker hitro pa je v mladosti sklenila, da hoče po potu prave popolnosti hoditi, odpovedala se je vsemu in ni hotela na svetu nič imeti, kar bi mogla svoje imenovati. Zato si je tudi mej raznimi redovi izvolila tretji red sv. Frančiška, ki naj se od družih sè svojim vboštvom razločuje. In res, od kar je zapustila očetovo hišo in svoje sorodnike, živela je v hišah, kamer so jo iz usmiljenja sprejeli ali pa si je najela kako majhino izbica, dokler jej niso podarili stanovanja poleg cerkve sv. Afre. Da spoznamo, kako je bilo to stanovanje, treba je le omeniti, da je imela družbe prvo zborovanje v kuhinji tega stanovanja, ker se jim je še najbolj primeren prostor zdel; in skoraj gotovo ta ni bila popolnoma njena.

Izbice, v kateri je Angelja stanovala je bila prav ozka in majhina. Vsa njena hišna oprava je bila podoba križanega iz papirja, stol in otep slame v kotu, ki jej je služil za posteljo. Njena obleka je bila iz debelega sukna. Njena hrana je bila prav pičla; in še to si je vsaki dan sproti izprosila od miloserčnih ljudi. Seveda bi bila od milostinje prav v obilnosti lahko živela; zakaj iz spoštovanje in ljubezni so jej od vseh strani donašali v prav obilni meri vsega potrebnega. Vzela pa je le toliko, kar je sproti po trebovala, in ni imela nigdar kake zaloge živeža v svoji hiši. Če jej je kaj ostalo, razdelila je vbozim.

Ker pa pravo evangeljsko vboštvo ne obstoji samo v tem, da si človek odreče vse časne zložnosti in imetje, marveč veliko bolj v tem, da loči duha od vsega, kar mu ponuja svet in se popolnoma vda v božjo previdnost, zato se je Angelja tudi po tem najbolj trudila. To nam spričuje vse njeno življenje. To svoje mišljenje je izrazila tudi natanko v vodilu, ki ga je svojim hčeram zapustila. Ni jih hotela z obljubo zavezati k uboštvu; dala pa jim je glede tega take nauke in vodila, da tudi od najostrejšega redovnika ne moremo večega vboštva zahtevati. Mej drugim jim je dala tole vodilo: „Slednjič opominjamo sleherni, naj se oklene svetega vboštva, ne le onega, ki ne kaže nobene ljubezni do presvetnega imetja, mariveč onega pravega vboštva

duha, ki zatira v človeškem srcu vsako nagnjenje in upanje na posvetne, minljive reči in išče vse svoje bogastvo le v Bogu in razen Boga ničesar drugega nima. Trudi naj se toraj vsaka, določi svoje serce od vsega posvetnega, in ne išče svoje sreče, svoje ljubezni in svojega veselja ne v obleki, ne v hrani, ne v sorodnikih, ne v svojih dušnih in telesnih zmožnostih, ampak edino le v Bogu in njegovi dobrotliji vi in neizrekljivi previdnosti?

Tako natanko je spolnovala naša svetnica tudi evangelijske svéte.

Kako se mej svetom kerščansko živi.

XIV. POSEBNO DRUŠTVO ALI PRIJATELJSTVO.

1. Kedor je našel pravega prijatela, je našel zaklad, pravi sveti Duh. Še celo ajdovski modrijani, ki jih omenja sveti Tomaž, pravijo, da mu je treba imeti pravega prijatela, kedor hoče uživati tisto malo sreče, ki si je je mogoče pridobiti v tej solzni dolini. Letak nam je svetovavec, tolažnik, dobrotnik, drugi jaz. Vsaki trud, ki ga prizadeva prijateljstvo, je prijeten pravemu prijatelju, in večje veselje najde v tem, če more koristiti svojemu prijatelju in mu dobro storiti, kaker oni, ki prejemlje dobrote.

2. Prijateljstvo je drag, pa zelo redek zaklad. Današnje dni se dvoje imen zelo napačno obrača, namreč ime filozofa ali modrijana in ime prijatela. Ako je kedo v svoji obnaši prenapet, v svojem vedenju nevljuden, v svojih načelih neveren in v svojem kretanju nepremišljen, se mu pravi filozof. Kedor je tovariš pri mizi, spremljevalec na sprehodih, pri večernih zabavah ali v gledišču, se zove prijatelj.

3. Neskončno lažje je, najti poštenega, pobožnega moža, kaker pa prijatela. Vsaki prijatelj mora biti pošten mož, vsaki pošten mož pa še ni prijatelj.

4. Da more obstati pravo prijateljstvo, se morajo osebe, mej katerimi ima to biti, 1. obnašati brez graje, 2. mora biti namen njih zveze pošten, 3. morajo rabiti prijateljsko zvezo modro in previdno.

5. Dobro obnašanje je prvi pogoj hvale vrednega in odkritoserčnega prijateljstva. Prijateljstvo, pravi sveti Hijeronim,

osebe ali najde enake mej seboj, ali jih stori enake in zato ne more nihče imeti za dolgo tesneje zveze z brezbožnikom, da se ne bi vdeležil njegove brezbožnosti. Značaj kake osebe moreš presoditi po značaju njenih prijatelov, in ni se ti bati, da bi se zmotil.

6. Hinavski prijatelj, kar je hudoben človek vedno, škoduje več, kakor kedor denar ponareja : ta škoduje le premoženju, oni te pa spravi v nevarnost, da bi terpel škodo na vse strani. Kedor se oklene takega navideznega prijatelja, zajde v eno največjih nesreč, v nesrečo, ki je tolikanj večja, ker se je človek menj boji in jo menj pozna. Neki modrijan starih časov govori takole : „Svojih sovražnikov se varujem sam, navideznih prijatelov me more varovati le B o g.“ Dobro se tedaj čuvaj ; čiger zadržanje je neredno, kedor ti daje slabe svete, ali kedor hvali na tebi, kar je graje vrednega in grešnega, ta ti ni prijatelj. Nič drugega ni, kot izdajavec. In vender ! koliko jih ima ljudi brez vere, brez razuma, brez značaja za svoje prijatele ! Ti nesrečniki so v večjih nevarnostih, kakor ljudje, ki jih vihar vjame sredi morja.

7. Vender pa še ni dovolj, da kažejo prijatelji dobro obnašanje ; namen prijateljstva treba da je pošten, to se pravi, prijatelji naj se ljubijo mej seboj ne zaradi nečimernega dobička, ne iz zgolj občutljivosti, temuč ker spoštujejo krepost in ker se mišljenje in načela, ki jih opazujejo pri osebah, s katerimi se prijateljijo, strinjajo ž njih lastnimi.

8. Večino bogatinov in imenitnih ljudi obdajajo hinavske osebe, ki se po krivici zovejo njih prijatelji, ker so le prijatelji njih sklede, njih denarja ali njih zagovorov in obrambe. Oslepljeni ne sprevidijo vselej tega, ker se napačno zlato bolj blišči, kot pravo, in dokler jim gre vse po sreči, tako dolgo traja tudi prilizovanje, ki jih slepi. Še celo Boecij, ki je bil razsvetljen filozof, je spoznal te nevredne prilizovavce še le, ko se je sam ponesrečil. Iz ječe, kamer je bil pahnjen, ko je prišel v nemilost pri kralju, je pisal ves potert : „Zdaj poznam navidezne prijatele. Ljubili so v meni konzula, ne pa Boecija ; prijatelji so bili mojega bogastva, ki jim je donášalo dobiček, ne pa moje osebe.“

9. Krepostno prijateljstvo se tudi ne zлага s tisto nevarno občutljivostjo, ki izvira iz naravnega nagnenja in o kateri smo

že govorili pri poglavju o ljubezni do bližnjega (str. 175). Takaa občutna prijateljstva so po krasni prisposodbi Cidonijevi enaka rožam. Marajo zanje, dokler so sveže, mlade, in dokler dajejo prijeten duh, veržejo jih pa proč, kaker hitro zvene.

10. Zadnji pogoj, ki ga zahteva pravo prijateljstvo, je modra previdnost, katero je treba imeti do svojih prijatelov. Nespodobne prostosti, nepremišljeno zasramovanje, nepripuščena razodetja so znamenje mesene duše in nasprotujejo pravemu prijateljstvu ravno tako, kaker tema svitlobi.

11. Preden si zbereš prijatela, rabi, da se izogneš vsem tem nevarnostim in pomanjkljivostim, tiste tri pripomočke, ki jih priporoča veliki rimski govornik Ciceron in jih sveti Avgustin poterjuje: 1. Pozvedi, ali ima oseba tiste dobre lastnosti, ketere zahteva prijateljstvo; 2. deni njen značaj na poskušnjo, da ga moreš spoznati po djanjih, posebno po takih, ki se tičejo osebnega dobička; 3. če se je to zgodilo, daj mu svoje prijateljstvo, bodita si prijatela; bodi pa terdno prepričan, da je pravi prijatelj zelo redek, in da se motijo tisti, ki menijo, da ga bojo lahko našli, in ne poznajo razločka mej pravimi in napačnimi prijatelji. (1)

Dostavek.

(1) Navadno se misli, da ni nič bolj nedolžnega, kaker sprijazniti in sprijateliti se z osebami, pri katerih se najdejo lastnosti, ki so nam všeč, ki vgajejo našemu okusu. Pravijo, to je potrebno, da ima človek keterega, kjer more odkriti in olajšati serce. Le terdoserčni bi mogli tako živeti, da ne bi vživali krepostnega in terdnega prijateljstva.

Vse to pa je v zvezi z nevarnostmi. Kako lahko postaneš občutljiv in zamerljiv, zaviden, ljubosumen, siten, nadležen, netečen zavoljo osebe, ki jo ljubiš, in Bog si ga vedi, kaj še vse, česar bi te bilo samega sebe sram. Zguba in potrata časa, razmišljenost, nevšečnost, zopernost do premišljevanja, otožnost, zguba pohlevnosti in merjenje na pobožnost, dušni nemir in pohujšanje, vse to je nasledek takih nepremišljenih zvez.

Ali se to pravi zatajevati samega sebe po zapovedi Jezusa Kristusa? Ali se to pravi vsemu odmreti? Ali se to pravi pozabiti samega sebe, da bi se hodilo za Kristusom? Mesto da bi se ž njim križal, le gledaš. kako bi se mehkuzil, kako bi se opajal z nekakim norim prijateljstvom. Zgublja se in gine

zbrani duh, molitev je vedno bolj zoperna. Nikedar stanoviten, zmirom trapljen, zamišljen in nezaupljiv živiš v vednen strahu. Serce je prepolno tega, kar se ljubi, to je, vstvarjene stvari, ne pa Boga stvarnika. Iz te stvari si napravljaš malika in češ njen malik biti.

Le ne pravi mi, da boš zmeren v takem prijateljstvu. Kaker hitro imaš to prederznost, že nisi več tega zmožen. Kako češ zavreti in vstaviti, če greš že po stermini navzdol, ker še takrat nisi mogel, ko si pot nastopil? Le nikar ne slepi samega sebe! Ravno mehkost in vdanost, ki ste te silile, da si se oklenil osebe, lete ne bote puščale, da bi bil zmeren pri svojih zvezah. S početka se ti bojo zdele potrebne in zmerne, ali kmalu boš čutil, kako malo si zmožen, gospodovati sercu in se ravno tam vstaviti, kjer je tebi všeč.

Odtod izpeljujem in sklepam, če še nimaš nobene posebne zveze, bo dobro, da se vso skerbjo čuješ nad svojim srcem in ga varuješ občutljivosti prazne ljubezni, ki ima vedno britke nasledke.

Ne ljubi preveč posamezne osebe, zato pa ljubi tolikanj bolj tiste, ki ti jih Bog vелеva ljubiti: potem boš našel mir in srečo, če ti ljubezen božja, ki je edino dobra in popolnoma, vzeme voljo in veselje, da bi se radoval minljivega prijateljstva z nepopolnoma stvarmi, ki so nezmožne, popolnoma ti razveseliti serce!

Če pa že imaš to bolezen, če si si že v glavo ugnal tako prijateljstvo, vsaj to poskušaj, da se polagoma ozdraviš. Odpri oči: stvar, ki jo ljubiš, ni brez napak. Ali nisi nikedar terpel po nji? Daj svojo ljubezen predobrotljivemu Bogu in nikedar ne boš terpel. Odpri svoje serce ljubezni rednosti, uživaj čisto veselje kerščanske ljubezni. Boga ljubi! Ako si taki osebi dolžan hvaležnost, bodi ji hvaležen. Ljubi jo v Bogu in zavoljo Boga, vstavi pa enkrat za vselej nepotrebno zaupljivost, neumno sladkanje, prazno, puhlo veselje, nedostojno nežnoserčnost, pogoste zabave. Prijateljstvo tvoje bodi v vsem resno, preprosto in spodbudno, vedno pa ljubi Boga in svoje zveličanje bolj kot osebo, o kateri je bila zdaj beseda.

C. Dolžnosti do samega sebe.

Dolžnosti do samega sebe obsegajo tako množino različnih tvarin, da bi me predaleč zapeljalo, ke bi jih posamezne

našteval in obravnaval. Najvažnije zadevajo naše : opravke, razveseljevanje, obleko, zatajevanje, prostost in mir duha, in kako naj se vse, kar pride, sprejme kot od Boga poslano.

XV. OPRAVKI.

1. Celó v stanu nodolžnosti je Adama Bog postavil v zemeljski raj, da naj tam dela, ker ga je imel obdelovati. (Gen. 2. 15.) Zemlja na tem vertu je bila tako rodovitna, da ji ni bilo treba obdelovanja, pravi sveti Krizostom, toda Adamu je bilo treba dela, drugače bi mu bila morebiti lenoba še bolj kriva zgube nedolžnosti, kaker je je bila kača. Lenoba je vir vseh strasti, kaker je delo vir vseh kreposti.

2. Opravilo bodi primerno tvojemu stanu in se mora menjati po raznih okoliščinah, v katerih si. Ni vsako opravilo za vsaki čas in za vsaki kraj.

3. Ne bodi izmej tistih, ki se s pretvezo, da tudi delajo, pečajo s tem, da prebirajo pesmi, glediške igre in romane, spise ki kvarijo serce in so v našem stoletju prišli v navado. Odtod tudi prihaja, da vidimo vsaki dan toliko „romantičnih“ glav. Tako opravilo, pravi sveti Krizostom, je še bolj škodljivo, kot lenoba sama. Podaja najmočnejši in najbolj potuhnjeni strasti, ki jo ima človek tu na svetu pobijati, novo orožje, in ker imamo opraviti s sovražnikom, ki je vseč pokvarjenemu sercu in ki vstreza njegovim željam, smo zato večkrat že zmagani, če tudi se naši preslepljeni pameti še dozdeva, da smo zmagali.

4. Ako se češ pečati s koristnim branjem, beri in študiraj take bukve, ki govore o splošnih ali posebnih dolžnostih tvojega stanu; o dolžnostih človeka, državljana, očeta, sinu, moža, posla ali prijatela. Vse te dolžnosti so največje važnosti, zanemarjajo se pa tako zelo, da večina ljudi živi in vmerje v popolni nedvednosti o tako važni stvari, ker se ni nikoli s tem vkvarjala.

Prav posebno pa nikari ne pozabi božjih bukev, to je, svetega pisma, zgodeb svetega pisma, ki so nam jih razlagali toliki in tako razsvetljeni ljudje. Pač bi bila sramota za zdravnika, ke ne bi bil bral tistih vzornih del, v katerih se uči zdravilna umetnost, ali za pravoznanca, če mu ne bi bile znane bukve o postavah. Koliko večja sramota je pa za kristijana, če ne pozna bukev Kristusovih, za vernika, če ne pozna bukev

svoje vere! Iz teh bukev so celo slavni poganski ali ajdovski modrijani toliko modrih naukov pozajeli, ki so jim preskerbeli spoštovanje in hvalo njih verskih tovarišev. Te bukve so prvi kristijani tako marljivo prebirali, da so ne le učeni in omikani, temuč tudi nižje ljudstvo, rokodelci, ovčarji, poljedelci cele odstavke iz glave znali in jih z veliko vnemo pravili. Branje teh nebeških bukev ti bo razsvetljevalo duha, ti bo vodilo serce na pot čednosti, ti bo koristno in sveto opravilo. (1)

Dostavek.

(1) Pervi človek je bil obsojen na delo, in ker smo ž njim grešili, smo bili tudi ž njim obsojeni. Po besedah svetega Pavla tisti, ki si kruha ne zasluži, tudi ni vreden, da bi ga jedel. To bi se moralo razumevati tudi v najstrožjem pomenu, ke Bog ne bi bil prizanesljiv z bogatini. Prizanesljiv pa je le pod dvema pogojem. Pervi je, da morajo biti vsmiljeni do vbogih, na ktere se jim zvrča vsa teža njih pokore, in drugi je, da naj Boga tolikanj ponižniše in tolikanj bolj goreče molijo, ker terpe manjo pokoro, čeravno so ravno tako veliki grešniki, kaker vbogi. To naj jih ponižuje, in ker so prosti težkega dela, ki peha telo in siromaku ves čas pobere, naj bo njih hvaležnost in njih ljubezen toliko večja, ker imajo čas in počitek za to.

Nič pa ne bo tvojega dela Bogu tako priljubilo, kaker notranja zbranost, ki je delu tako rekoč duša in vsaki trud osladi. Če so ti roke pri delu, bodi ti serce pri Bogu, da boš mogel reči s prerokom: „Vedno vidim Gospoda pred svojimi očmi, ker mi je na desni, da ne omahnem.“ Ali pa: „Vse, kar mi živi v sercu, o moj Bog, živi vpričo tebe in pred tvojimi očmi.“ Spominjaj se, kako bogoljubno je sveta Devica opravljala najmanje stvari, s kakšnim notranjim mirom, s kakšno pazljivostjo na Boga, kako zbrano in pohlevno, s kakšno ljubeznijo do molitve se je zročevala njemu, kateremu edino je hotla biti všeč. Pomisli včasi tudi, da sveta Devica ni nič prav posebnega delala, nič storila, kar bi presegalo razmere navadne ženske, ki si je morala služiti vsakdanji kruh s svojim delom in da je vender Boga ravno tako zelo poveličevala, kaker najbolj goreči apostelnj in evangelisti, ker je imela enako veliko pokorščino, ravno toliko ponižnosti in ljubezni do Boga, kaker leti. Ta mi-

sel naj ti daje serčnost in gotovost, da je bistvena resnica, da stvari, ki so največe v človeških očeh, pred Bogom nič ne veljajo, in da so najmanje in najbolj zaničljive velike in veličastne če se opravijo s terdno vero in s popolnoma ljubeznijo.

(Dalje prihodnjič.)

Krištof Kolumb.

(Dalje.)

VI.

V jutro 23. majnika 1892, ko sta bila nekoliko počila od truda in terpljenja, gresta Kolumb in gvardijan pogumnega serca, vender ne brez slutnje novih nasprotstev in napotji z Rabide v Palos, da naznanita mestu važne reči. Mej tem se je sešlo mestno starešinstvo z veliko množico pomorščakov v župni cerkvi sv. Jurija iz tam se je slovesno bralo svojeročno pismo kralja Ferdinanda, v katerem je vказal páloškemu starešinstvu, naj brez odlašanja pripravijo tri ladje, korablje*), jih sè vsem potrebnim za dolgo vožnjo oskerbé ter pripravljene imajo v lo-ki za dan odhoda. Gospodje so se do tal priklonili, kaker je bila tedaj navada, ter obljubili natanko dopolniti kraljevo povelje. Po naredbi velikega kraljevega oskerbnika se je ta obljuba pred dvema pričama zapisala na pismo in nato sta se Kolumb in p. gvardijan vesela vernila na Rabido. Ali veselje ni imelo dolgo obstati. Komaj se je bilo razglasilo kraljevo povelje, pa se je polastil nepopisljiv strah mesta in mornarjev, tako da je ostalo vse tisto primorje skoraj zapuščeno, ker so bile ladje ušle in mornarji se vmeknili in poskrili.

Ali je bil opravičen tak strah? Kaker je videti, do neke meje pač. Dasiravno je namreč potekal že srednji vek in je bilo znanstvo v marisičem napredovalo, vènder se sploh še ni vedelo, da je zemlja krogla; kakšen je svet, tega si še nihče ni mogel prav misliti; orodje, potrebno na morskih ladjah, je bilo vse še jako nepopolno; v strašnih vertincih mračnega morja — *mar tenebrosa* —, kaker so imenovali nepoznane oceanske daljave, pa so si mislili tudi najbolj učeni možje, najbolj pogumni in prosti predsodkov, le strahovite pošasti in nevsmi-

*) Po špansko *carabele*“, po laško *„caravelle“*.

ljene sovražnike. Lehkoverniši so djali, da je tam spodaj pekel in tisto morje da nima meje, prav neskončnosti se dotika.

V takem silnem strahu so se torej páloščani jeli vpirati kraljevemu povelju; kaker si je starešinstvo prizadevalo, da bi pripravilo ljudi k pokorščini, dnevi in dnevi so pretekli in nič se ni doseglo. To je silno vžalilo kraljico Izabelo, dasiravno so se ji vbogi mornarji smilili. Ko vladavka je vedela, da je v veliki sili treba krepkega in odločnega zdravila; zato je dala Janezu Penasolskemu, kapitanu paloške loke, previdnemu pa odločnemu človeku, obširne oblasti in tudi zdatno vojaško moč, da vjame, kar nameri na andaluških morskih brežinah, ljudi in ladje, ki bi bile pripravne za odposlanje, in naloži tistim, ki so imeli opravljati in oskerbevati ladje, po 200 maravedijev kazni za vsak dan, ki bi se zapudil po njih krivici. Ali to zdravilo je bilo hujše od same bolezni; mesto je bilo čedalje bolj preplašeno, ljudje čedalje bolj razdraženi in Kolumba so imeli za prvi vzrok tolike nesreče. Ali p. gvardijan na Rabidi je bil kos tudi temu mogočnemu zadržku. Terden, odločen, pa prijazen in poln zatajevanja in previdnosti še enkrat zapusti svojo mirno celico ter gre dolu v Palos ko angelj tolažbe in poguma. In v mestu in po vsem tistem primorju je pridigal, da se Kolumbovega podjetja nikar strašiti, ker je gotovo; in zasluži, da se podpira, ker je sveto; in sveto je, ker mu je namen večja slava božja in večje blagostanje domovine. Nič bati se! to podjetje je po volji božji in pod varstvom čudodelne device na Rabidi. Po teh pridigah, gorečih in prevdarjenih, bolj ali menj učenih, kaker so bili poslušavci, se je ljudem vernil pogum; okoli pridigarja, ki ga je ljudstvo rado imelo zavoljo njegovih lepih čednosti, so se zbirale množice vsake starosti in vsakega stanu in Kolumbovo podjetje vže ni bilo več tako težko in nevarno videti kaker poprej.

Pa ne samo s tem se je trudil p. Pères; pridobil je Kolumbu tudi vse tri brate Pinsón, vajene morske vožnje, in poslednji mej njimi mu je ponudil celo svojo ladjo *Ninjo* ko eno od treh, ki so mu bile namenjene. -- Eno mu je bil pridobil pa vže Janez Penasolski, berž ko je bil dobil povelje od kraljice. Ime ji je bilo *Pinta*, lepa ladja, ki se je berž pričela pripravljati za odhod. Ali kaj se zgodi? Dva človeka, ki bi bila tudi imela s Kolumbom iti na morje, Gomes Raskón in Kristof Luintero, sta se natihoma zarotila, da jo nalašč tako poškodujeta

da bo šla narazen in se razbila, ko se prvič valovi zaženo vanjo. S tem sta se hotela oprostiti popotovanja, ki se jima je zdelo tako nevarno in strašno. Pa Kolumb je bil v takih rečeh doma ter je berž opazil izdajo. Delavci, ki so opravljali ladjo, so se vstrašili in zbežali. P. Péres pa je s prijaznostjo in lepimi besedami tudi nje pregovoril, da so se vernili in spet poprijeli preterganega dela.

Tretja ladja, ki se je ponudila Kolumbu, je bila neka „Galenga“, težka, okorna reč, počasna, sicer pa dobra videti. Kolumbu ni bila po volji, vender, po svétu p. Peresa, jo je sprejel ter ji dal ime „Sveta Marija“. Pervi dve ladji ste imeli na obeh koncih lesena stolpa, oborožena z majhinimi kanoni, za napad in za brambo. Zavotjo urnosti ste bile primerni za vožnjo ob zemlji in do zemlje. „Sveta Marija“ pa je imela nekako terdnjavo z dvojnimi mostom in spred majhin stolp s kanoni. Tudi na obeh koncih je imela več različnih majhinskih kanonov.

Te tri ladje so oskerbeli zdaj tudi sè živežem obilo za eno leto.

Tako so prešli dnevi od srede majnika do konca julija leta 1492. Kolumb je pripravljaj in vrejeval in gledal na vse. Pa tudi na svoje dušne potrebe je mislil. V samostanu na Rabidi je povzdigoval k Bogu svoje serce v goreči molitvi, naj bi se srečno in Bogu k časti zveršilo to popotovanje. Tedaj je bogoljubni mož izpolnil tudi neko posebno željo svojega serca. Ker so mu bili frančiškani tako zvesti zagovorniki in pomočniki, je hotel tudi on biti otrok ljubega svetega očeta Frančiška; vstopil je v tretji red.

Kolumb je bil torej tretjerednik in če ga hoče kedo zasramovati, mu lahko reče tudi tercijalj. Mi pa pravimo s papežem Leonom XIII. po vsi pravici: „Kolumb je naš!“ —

Ko so bile premagane vse težave in s poti spravljene zadržki, se je bližal čas, ko se je imelo odriniti iz Palosa; ker je bilo pripravljeno, kar je bilo v človeški moči, je bilo pričakovati le še od božje dobrote pomoči natore, to je, vgodnega vetra. Mej tem so mornarji, poslovivši se od svojih dragih, ko verni kristijani se hoteli z Bogom spraviti in tako pri Bogu najti tudi poguma in pokoja potrebnega k podjetju. Z ginjenimi glasovi pojoč svete pesmi so šli v procesiji k materi Božji na Rabido. Tam so se spovedali in mej sveto mašo za srečno vožnjo prejeli tudi sveto obhajilo. Po maši pa jih je izročil p. gvar-

dijan v varstvo presvete Device in nagovoril s takimi ali podobnimi besedami: „Slavno in sveto je podjetje, h kateremu se odpravljate, ker je pisano, da bo gospodoval Bog od morja do morja in od brežine reke noter do konca zemlje, in da se bo od vshoda do zahoda častilo ime Jezusa odrešenika in na vseh krajih se bo darovala čista daritev božjemu imenu. Vi ste tisti srečni, ketere je Bog izvolil, da poneso sveti križ, kjer še ni znan, in razsvetijo ljudstva, ki sede v smertni senci. Naj vam bodo torej dobri morski valovi, vgodni vetrovi; ne zapusti vas pokoj na dolgem poti, ne vpadi vam pogum, ne zgubi se zaupanje v moža, ki vam ga je dal Bog in kraljica kastilijska za vodnika. Veliki Bog, ki zapoveduješ morju in vetrovom, spremeljaj te junake, ki neso tvoj sveti križ narodom novega sveta! Pri tem se je milo storilo blagemu očetu in sè solzami v očeh je klical nad nje varstvo Marijino ter jih blagoslovil. Tako pokrepčani so se vernili v mesto in po vkazu Kolumbovem precejšli na ladje, 60 mož na veličastno „Sveto Marijo,“ kjer je stala zastava poveljnikova, 30 na Pinto, kjer je bil glavar Martin Alonso Pinsón. 24 na malo Ninjo, ki jo je vodil brat imenovaneja, Vincencij Janez Pinsón. Kolumb je odkazal vsakemu svoje mesto ter jim priporočil, naj bodo pripravljeni odriniti berž ko potegne od vshoda vgodni veter. Sam pa je šel še enkrat na Rabido, kjer je v molitvi in tihem občeivanju s patrom gvardijanom pričakoval od Boga odločene ure.

Zvečer 2. velicega serpana je bilo zašlo sonce v zlatih oblakih in polni mesec je priplaval na nebo ter se zercalil v mirnem morju; ni je bilo sapice čutiti v lepi poletni noči. Po trudu preteklega dne, velikega odpustka frančiškanskega, je samostanska družina na Rabidi počivala v sladkem spanju in Kolumb prav kaker kateri domačih. Ali proti tretji uri popolnoči začne šumeti v pinijah in cipresah okolu samostana; od sončnega vshoda je pihal krepak veter in šumenje je zbudilo Kolumba. Petek, 3. velikega serpana 1492, to je bil dan, ki ga je bil Bog odločil. Kolumb vstane ginjen v svetem navdušenju ter hiti terkat k patru gvardijanu. Kmalu na to gresta v cerkev, kjer je p. gvardijan maševal in Kolumb je bil pri sveti maši in mej mašo pri svetem obhajilu. Nato se je poslovil od najsvetejšega zakramenta in Matere Božje na Rabidi. Še so zvezde medlele na nebu v jutranjem mraku, ko sta z blagim prijatelom p. gvardijanom tiho stopala dolu proti mestu, popisi, ki jih ima-

mo pred očmi, pravijo, sama, čisto sama. Vender mogoče in verjetno, da nista bila sama, da je še kateri drugi redovnik z Rabide spremil Kolumba do ladji, morebiti pater Anton iz Marčene, o katerem bo še pozneje govorjenje; za gotovo pa moramo misliti, da je bil z njima tisti italijanski pater, ki je šel s Kolumbom na morje in je bil po poti njegov spovednik. Dozdaj se je sicer mislilo in pisalo, da ni bilo na prvem popotovanju nobenega frančiškana, sploh nobenega mašnika ali redovnika s Kolumbom; ali to samo na sebi ni kaj verjetno in prav te dni je res prišel na svetlo zapisek, ki se je našel v javni knjižnici italijanskega mesta Todi v Umbriji, zapisek, v katerem se imenuje po imeni frančiškan, ki ga je leta 1492 Kolumb seboj vzel, ko je šel iskat nove zemlje; to je bil pater Janez Bernardin Montekastri plemenitega rodu iz mesta Todi, učen mož in spreten zvezdoslovec. Njegov brat Gabrielj je potem enega svojih treh sinov Kolumbu na čast imenoval Krištofa. Tako se bere v omenjenem zapisku.*)

Na ladjah je bil vgodni veter tudi že vse na noge spravil, in ko so v gledali mornarji poveljnika prihajajočega, se je začelo splošno gibanje. Hrup je zbudil ljudi tudi po bližnjih hišah; vse je teklo na ulice in v malo trenutkih nato je bilo pokonci vse mesto. Od vseh strani se je razlegalo vpitje: „Zdaj gredo, zdaj gredo!“ in matere, žene, otroci, sorodniki, prijatelji, vse je derlo k morju in na majhnih čolnicah do ladji, da gori še enkrat ti v tihih solzah, večina v glasnem joku in žalovanju objamejo svoje drage, ki jih ne bodo videli več, kaker so se vsi bali. V tem trenutku je tudi Kolumb priserčno objel svojega dobrega prijatelja p. gvardijana in s patrom Montekastri naglo vstopil v čoln, ki ga je čakal, ter se urno odpeljal na svojo veliko ladjo „Sveto Marijo.“ Tam je velel povzdigniti zastavo s podobo križanega zveličarja, kar je bilo znamenje odhoda, ter v imenu Jezusovem razviti jadra. Nato mirnega, jasnega obličja pozdravi ljudstvo na bregu ter zadnji zbogom zakliče p. gvardijanu, ki je še enkrat vse blagoslovil.

V kratkem so bile ladje ljudstvu izpred oči in vernilo se je v mesto v tihi žalosti. Tudi p. Péres je šel nazaj v svoj samostan, kjer je pa z brati še cele tri ure gledal sè zvezdarne

*) Le Missioni Francescane 31. Agosto 1892. pag. 454.

za odhajajočimi korablji, dokler so zginili v daljavi pod čerto mej nebom in morjem.

VII.

Čez tri dni so se pripeljali do kanarskih otokov, ki so bili pod portugalsko oblastjo. Tu so morali ostati štiri tjedne, ker je imela Pinta kermilo zlomljeno. Zlomili so ga bili mornarji, ki so tako mislili Kolumba prisiliti, da bi se vernil. Ali on ni bil mož, ki bi se bil dal tako berž ugnati. Skušal je najprej za poškodovano Pinto kako drugo ladjo dobiti v zameno, ali ker se mu to ni posrečilo, ni ostalo družega kaker novo kermilo delati. 6. kimavca so se zopet odpeljali in zdaj je šlo v neznano morje. Mornarji so tožili in žalovali na glas; le Kolumb je bil, kaker bi imel po besedah starega pesnika Horacija hrast in trojen bron okoli persi. V resnici, s takimi vbozimi ladjami, s takimi vpornimi ljudmi si upati v grozovitosti neznanega mračnega morja, kjer še nigdar ni bival živ človek, to je bilo podjetje neizmerne derznosti, kaj takega se je mogel lotiti le mož, ki ga je bil Bog za to posebej izvolil, ki si je bil tudi popolnoma svesti svojega poklica.

9. kimavca so se skrili najvišji verhovi kanarskih otokov; samotne so plavale tri ladje po neizmerni morski puščavi. Kolumb je molil in študiral ter upanje in serčnost dajal svojim ljudem; ti so pa mermrali in grozili se. Po noči 13. kimavca je opazil Kolumb, da magnetna igla ne kaže več, kaker bi imela, proti severni tečajni zvezdi, temuč precej v stran proti zahodu. Ker ni vedel vzroka, je tiho molčal. Vender so to kmalu opazili tudi kermarji, ki so se zelo prestrašili. Magnetna igla je namreč edino kazalo, po katerem se more določevati v sredi širokega morja prava pot. Kolumb jih je tešil s tem, da se tudi tečajna zvezda kaker vse druge suče v kolobaru, če prav ne tolikem. Vender je bilo vsem tesno pri sercu.

17. kimavca so se pripeljali do neizmerne vodne planjave zaraščene z nekim erjavo-rumenim zeliščem „sargáso“ imenovanim. Mornarji so se berž zbal, da je morje tu tako plitvo, da bodo na pečine naleteli ali pa v pesku obtičali. Kolumb je spustil na jako dolgi vervci svinec v vodo in ni prišel do dna. Ali pogum se zato ni vernil. 14 dni so se vozili čez velikanski morski travnik v vednem strahu pred pošastmi, ki so si jih mislili pod mirno rastlinsko odejo.

Mej tem so videli enkrat s Pinte lastavko, ki je letala okoli ladje, kar so mornarji imeli za dokaz, da je zemlja blizu. Kolumb pa si jim ni upal priterditi; „jaz mislim,“ je djal, „da je še jako daleč.“ Odgovor je bilo javkanje in vpor.

Zvečer 25. kimavca je Martin Alonso Pinsón sè zadnjega konca Pinte oči vpiral proti zahodu; kar se mu zazdi, da vidi zemljo. „Tierra, tierra,“ vpije vesel ter zahteva nagrado 10 tisoč maravedijev (okoli 500 goljdinarjev našega denarja), obljubljeno tistemu, ki bi prvi zemljo zagledal. Kolumb poklekne in mornarji ž njim ter začne peti ves vesel „Gloria in excelsis Deo!“ Ali veselje je bilo prezgodno. Zemlje ni bilo; oblak so bili raztepli ponočni vetrovi, da je bilo videti, kaker bi bila zemlja.

Vže je bilo prešlo nekaj dni mesca vinotoka in mornarji, zgubivši upanje in vso poterpežljivost, so se vzdignili, pripravljeni primorati Kolumba, da se verne v Evropo, ali, ke ne bi hotel, pripravljeni tudi v morje ga vreči, da vsi skupaj ne poginejo. Kolumb je slutil zaroto, vender je mirno dalje vказoval, in ljudje, dasi mermraje, so ga slušali. Kar se prikažejo od jugozapada velike jate ptičev. Kolumb zato, tudi po svetu bratov Pinsonov, spremeni nekoliko pot. da je, namestu naravnost proti zahodu, krenil bolj proti jugozahodu. Veter je bil vgoden, da so ladje jako hitro plavale, celo vedno hitreje, kar pa ljudem zopet ni bilo po volji. Tukaj, so si mislili, je zmirom tak veter, ki proti zahodu piše, Bog ve kam jih bo zanesel in nazaj ne bodo mogli. Odpovedali so torej pokorščino ter smert zagrozili Kolumbu.

Zvečer 11. vinotoka opazi Kolumb na temnem obzorju proti jugozapadu neko luč, ki se je prikazala in spet skrila. Ravno to sta tudi dva druga videla. Kolumb je napovedal zemljo za drugi dan. Mornarji so se pomirili ter napenjali oči proti tisti strani. Korablji so se mej tem z vgodnim vetrom naglo pomikali dalje in okoli druge ure popolnoči, 12. vinotoka, je prišel srečni, s tolikim hrepenenjem pričakovani trenotek. Neki Rodrigo de Bermeio, mornar iz Triane, zakriči: Tierra, tierra, t. j. zemlja, zemlja! in strel iz kanona naznani s Pinte veseli dogodek. Zdaj pokleknejo vsi Kolumbu k nogam ter prosijo milosti in odpuščenja; on pa ves ginjen odgovori v edino kazen vporov in zarote: „Vidite goljufije in baharije tujčeve!“ Nato poklekne tudi on in kaker iz uma od veselja so peli vsi skupaj: „Te Deum laudamus!“

In ko se začne daniti, vidijo pred sebo lep ravan otok, ves

obraščen sè zelenim drevjem. Berž veržejo sidra in izpostavijo čolnove. Kolumb sè znamenji svoje časti in oblasti na sebi, oger-njem sè škerlatnim plaščem, v roki zastavo s podobo križanega odrešenika; prvi stopi na zemljo, poklekne nanjo ter jo trikrat poljubi. Tako so storili za njim vsi drugi. Potem povzdigne roke in zahvali Boga z gorečo molitvijo, ketere perve besede je ohranila zgodovina. „Gospod Bog,“ tako je molil, „večni in vse-gamogočni, ki si stvaril nebo, zemljó in morjé in po svoji večni Besedi odrešil svet k novemu življenju milosti, blagoslovljeno bodi tvoje ime po vseh krajih in povikševano tvoje veličastvo, ki je blagovolilo povzdigniti mene tvojega ponižnega hlapca v oznanjeavca tvojega svetega imena v letem drugem delu sveta.“ Po molitvi vstane, potegne meč iz nožnice, razvije zastavo in slovesno v imenu katoliških veličanstev kralja Ferdinanda in kraljice Izabele vzame otok v posestvo imenujoč ga San Salva-dór, t. j. Sv. Zveličar; kraljevi notar Rodrigo de Eskovedo, ki je bil v ta namen poslan, pa nato v pričo Kolumba in njegovih častnikov o tem dejanju naredi postavno pismo; koleno mu je bilo namestu mize.

(Dalje prih.)

Kerščanskim poslom.

III. POSEL SLUŽI GOSPODARJEM.

31. Od premoženja gospodarjev si ne smeš ničesar prilastiti.

1. Kar je gospodarjevega, tvojega nič ni. Gospodarjevo premoženje smeš le rabiti, koliker ti sam dopušča. Tatvina je, kader si brez volje in znanja gospodarjev kaj njegovega premoženja prilastiš. Najhujše je, ako jemlješ denar. Postavim: posel zelo varčuje, rad bi si kaj prihranil, v hranivnici vložil; v ta namen si začne lastiti zdaj krajcar, zdaj groš, zdaj desetico tam pod stolom ležečo, dobičkari na tergu, kader kupuje, vterga kaj mesarju Tu je vsaki krajcar krivično blago. A največe hudo je v tem, da se tak posel pripravlja za popolnega tatu. Poželjivost raste: od krajcarja sega po šestici, od te po forintu, od tega po petaku. Najnevarniša je ta strast, ako posel služi v

štacuni, kjer je veliko prometa in trgovine, in kjer gospodar ne more paziti na vsaki sold. Kaker je tatvina denar jemati, tako je tatvina gospodarju jemati katerokoli stvar: np. skrivanje blaga, podarjanje, prodajanje, vživanje dragih jedi in pijač, česar gospodar ne dovoli.

32. Prašanja in odgovori.

1. Ti služiš v štacuni. Manjka ti obleke. Denarja pa nimaš. Vzameš ga iz miznice s terdno voljo, da ga verneš, kader plač dobiš. Je li to dovoljeno? — Ne. Ti nimaš pravice razpolagati z denarjem gospodarjevim. Gospodarja moreš prositi posojila; potlej si pošten. Ako si samolastno vzel denarja, dolžan si tega se obtožiti. Dostikrat se denar celo ne verne. Ako pa že dlje nisi pokazal nobene resne volje, krivično blago poverniti, ne moreš dobiti odveze.

2. Pošljejo te na terg kupovat. Gospodar odloči: to kupi po ti ceni, ono po oni. Naključni se pa srečno, da kupiš ceneje. Smeš li dobiček zase obderžati? — Ne. Ti si dolžan kolikermoji dobro in ceno kupovati. Ostanek je torej gospodarjev.

3. Vboge stariše imaš, živeče v veliki stiski, ti pa služiš pri bogatih gospodarjih. Rad jih imaš in smilijo se ti. Toraj jim prinašaš skrivaj jedi, pijač, zelenjadi, celo derv, oglja, petroleja itd. Smeš li tako delati? — Ne. To je nezvestoba, sicer iz ljubezni, toda nedovoljena. Gospodarje prosi in prašaj, če smeš dati in kaj. Brezvestni stariši so otroke celo napeljevali na take krivice, ter tako v siročino pehnili.

4. Sorodniki, znanci, prijatelji, brat, sestra te obišče. Prav vesel si. Gospodarjev ni doma, tudi pozno pridejo. Ker imaš ključe do kuhinje in do kleti, gostiš prišlega s pečenko in z vinom, kar se da. Je li dopuščeno? — Ne. To je nezvestoba, sicer iz ljubezni in vljudnosti, dovoljena pa ni. Ako te tvoji včasih obiščejo, prašaj gospodarje, če bi jim smela kaj dati in kaj.

5. Gospodarji so bogati, toda tesnoserčni, skopi. Časi so hudi, siromak podaja vrata siromaku. Ti si miločuten, veš kaj je siročina, ker si jo sam okušal. Pa razdajaš denar, jedi, ponošeno obleko, žito brez volje in zoper voljo svojih gospodarjev. Je li dovoljeno to? — Ne. To je nezvestoba iz sočutja, dovoljena pa ni. Kar je gospodarjevega, tvojega nič ni. Ako gospodarji ne s'ore svoje dolžnosti do vboгих, bodo sami odgovarjali.

6. Po kotih so obrabljene stvari, ponošena oblačila. To ti

sam vpotrebljaš, ali pa stvari porazdaš. Je li to dovoljeno? — Ne. Ti nimaš pravice do gospodarjevega premoženja. Prašaj ga toraj, če smeš rabiti omenjene stvari. Ako pušča gospodar, da stvari ginejo brez prida, brez koristi za bližnjega, odgovoren je sam za to. Prašaj vselej in posvetuj se s pametnimi ljudmi.

33. Oblizavost.

Oblizavost je tista napaka, ki jo storiš in delaš, keder na skrivnem ješ in piješ nedovoljene jedi in pijače, ki k živežu niso potrebne, ki so le bolj za posladkanje. Napaka oblizavosti se nahaja že pri otrocih. So otroci, ki vse obližejo, pred kterimi mora biti res pod ključem vse, kar je sladkega. Nagibanje na hudo in prepovedano, čutnost, mehkobnost, to so viri iz kterih prihaja oblizavost. Pri poslih je oblizavost prav neprijeten, škodljiv, nevaren pregrešek. Gospodarjem je gotovo neprijetno, ako morajo vedeti, da posel vse poprej okusi in oblizne. Če so slaščice drage, ima gospodar res škodo. Oblizavost je pa tudi nevarna. Človek postaja čuten, mehkoben, mesen, ter izgubi moč, da se ne zna premagovati. Oblizavost jemlje pravi slaj in tek, da mu ne diše zdrave jedi.

Prav nevarna je oblizavost, ako se raztega na pijačo. Poznal sem dekleta, ki so v štacuni prodajale, pa so pokušale zdaj to zdaj ono pijačo, in tako so se navadile pijanstva, in pijanstvo jih je pogubilo.

Lizavost in sladkosnednost je pa tudi začetek kraje. Kteri so jeli krasti, so stikali poprej za sladkosnedinami. Bodi toraj previden, ako imaš to napako na sebi. Premaguj se, kar se da. Ako znaš gospodovati sam svojo voljo, ako majhino to poželjivost pošteno in resno in vestno zatiraš, to boš kmalu moč dobil, da te tudi večje izkušnjave ne bodo premagale.

34. Lenoba.

Čas, ki ga ima posel, ta je gospodarjev. Druga je s časom, ki je odločen službi božji, potreben počitku, ali ki ga gospodar sam daje. Ves drugi čas se ima pošteno in vestno obračati v korist gospodarjem. Veliko služeb je takih, da o lenobi ni govoriti. Človek ima toliko dela, da mora porabiti vsako minuto, ako hoče opraviti le najpotrebnejše. Pa so tudi službe, v kterih more posel veliko storiti ali pa malo. Strežniki, vertarji, hlapci, dekle,

hišne morejo biti pravi tatovi časa. So posli, ki pričo gospodarja delajo, da se kar pote. A toliko da se je gospodar stran obrnil, pade jim delo iz rok, ne menijo se za škodo v kuhinji, v kleti, na dvorišču, na vertu, v hlevu . . . , pozabijo naročeno oskerbeti . . . , ne kupujejo in ne prodajajo o pravem času Za škodo, ki jo posel gospodarja stori vedoma in s svojo lenobo, je posel odgovoren. Kedo bo izgovarjal kočijaža, ki s svojo zanikernostjo gospodu pokvari konja? ali oskerbnika, ki njivo zanemarija? ali hišno, kuharico, ki pusti, da grede pod zlo najdragoceniše stvari? Zatoraj pazi, kaj ti je dolžnost. Obračaj čas, za kar ti je dan. Varuj se malomarnosti in lenobe, da ti vest ne bo očitala neizpolnjenih dolžnosti.

35. Zapravlјivost.

Poslu bodi gospodarjevo premoženje pri sercu; varuje najga, kaker bi bilo njegovo. Ako tega ne storiš, zapravljaš. Nenepravno in nekerščanski je, ako praviš: „Kaj me to briga, saj ni moje!“ ali pa: „Gospodar ima, bogat je, lahko vterpi.“ To so besede, ki ne obstanejo pred vestjo. Ne gre za to, koliko ima gospodar, koliko more vterpeti, plačati, le za to gre, kaj imaš ti storiti. Ako si pazljiv, moreš marisikaj privarovati, ako nisi, boš marisikaj zapravil. Vsaki dan nekaj, to je v letu že veliko. Posel, kateremu je izročeno vse gospodarstvo, more veliko privarovati in vse potrebno storiti, pa more tudi veliko potrošiti in malo opraviti. Posli, ki so v gospodarstvu izurjeni, bodo me že umeli. Najbolj zapravlja posel takrat, keder ve, da ga nihče ne nadzira, ali pa da gospodar ničesar ne ume o gospodarstvu. Posel se prevzame, stopa gospodarski, govori mogočno, dela po svoje. Hudo je, če gospa gospodinјiti ne zna, če po glasoviru tipka in romane bere; taka visi od milosti in nemilosti svojega posla. Ako imaš zvestobo serca in zvestobo roke, boš prav v takih primerljajih gospodarjem pomagala, ter jim koristila z večjo svojo razumnostjo. Ako hočeš biti blagrovan in srečen, varuj premoženje svojih gospodarjev. Ko je Jakob odhajal od Labana, dejal mu je: „Ko sem k tebi prišel, si malo imel, zdaj si pa premožen“. Zategadelj je Bog blagoslovil Jakoba, ter mu dal deželo Gesen.

36. Krivi računi, goljufija.

1. So službe, v katerih mora posel račune voditi o vsem gospodarstvu, ali v knjigo zapisovali, ako si v štacuni, ali kjer se ti denar daje, da plačuj. Tu je treba najprej da vestno redno, natanko zapisuješ; ako tega ne storiš, zamotal se boš v velike zadrege. Najhuje v tem je to, da imaš škodo gospodarju poverniti, ako si je sam kriv. Ne zanašaj so pri denarju na svoj spomin, ampak zapiši vse, precej, natanko, dan in kraj.

2. Keder pa dela posel račune na svojo korist, toraj krive račune, je to očitna goljufija. Bog te varuj tako gerdega dejanja. Sv. pismo pravi: „Bolje je malo po pravici, kaker veliko po krivici!“ „Premoženje krivičnega vsahne kaker potok.“ „Kaker prišlo, tako prešlo.“ „Kar si po krivici pridobiš, to sedemkrat izgubiš“.

3. Še manj pa se daj zapeljati, da bi goljufal v zvezi s svojimi soposli. Hišnik, kateremu gospodar vse zaupa, dela krive račune, t. j. goljufa. Prikriti ti ne more vsega; zato te seznanj s svojim ravnanjem in hoče, da mu vrečo derži, in da molči. Obljubi ti delež goljufije. Tukaj bodi terden. Goljufom naravnost povej, da ne maraš njih gerdobij. Ne daj se preslepiti s prilizovanjem, ne daj se prestrašiti s žuganjem. Povej jim, da ne delajo prav. Ako se ne poboljšajo povej gospodarjem. Keder se lažejo čez te, te obrekujejo, preganjajo: zaupaj v Gospoda. Resnica, pravica naposled venderle zmaga.

37. Zvestoba se bori in zmaguje.

V nekem gradu so bili posli, ki so gospodo nesramno sleparili, in zraven tega tudi nepošteno živeli. Noben posel ni mogel mej njimi oštati, ako se ni z njimi spajdašil. Pri tej grajščini stopi v službo Ana, nedolžno dekle s kmetov. Bila je hišna grofičine hčere, bistrourmne in dobroserčne. Čez nekoliko dni jo jamejo posli pregovarjati, naj k njim zahaja. Ana ni mislila nič hudega. A berž je sprevidila, da pri poslih ni vse prav. Ni znala govoriti, pa bala se je, zato je molčala. Ana se jih je ogibala. Nazadnje pove to svoji gospodični, ta naznani očetu, in nato grof posle presliši. Pervi posel vse taji. Za priče pokliče kuharja in vertarja z njijunima ženama; ti pričajo soglasno, da je tuje dekle jezično, klepetavo, lažnjivo, hinavsko,

hudoobno. Tudi grofica se je dala pregovoriti proti nji. Zdaj se začne vihar proti dekletu. Vsi so jo preganjali, celo gosposkična ni vedela, kaj bi mislila. Naenkrat izgine gosposkični persten vdolan z dragim kamenjem. Grofica je bila vsa serdita. To pove kuharjevi ženi. Ta pa jame vpiti: „V ti hiši, pa tatvina, kjer se petnajst let šivanka ni pogrešila, in zdaj tolika kraja! To se mora natanko preiskati: Ne puščamo, da bi taka sumnja na nas obležala. Nihče ni mogel tega storiti razen Ane. Odkar je ona sem prišla, ni drugega ko prepir in nesreča. Veste, milostiva gospa, kako poredno je to dekle. Molčala sem, ker je gosposkična še zmirom zavzeta za to hinavko. Zdaj se bo pokazalo, na kateri strani je zvestoba in poštenje.“ — Grof zapove precej natančno preiskovanje, in glej, persten se najde v skrinjici — Anini. Zdaj je bilo očitno, da je ona tatnica.

In kako so se ji smejali, njeni sovražniki! Grof je hvalil stare svoje zveste posle, „tatinsko“ Ano pa je izpokal, rekoč: „Tako mlada še, pa že tako prekanjena!“ Gosposkična jo je sicer zagovarjala, pa ni pomagalo. Grofovi posli so trobili okolu, da je deklina tatnica. Žalostnega serca se je vračala Ana domov, k materi. Ona je pač vedela, da se njen otrok ni popačil v tako kratkem času, da toraj ni kriva. Ker je bila vas 12 ur od grada, ni v vasi nihče nič vedel o tem dogodku. Mati in Ana sta živeli ob svojih rokah. — Tako preteče nekaj let. Nekega dne stopi v Anino izbo mlada gospa z gospodom. Ana prebledi. „O, moja gosposkična!“ to reče, pa solze jo polijo. „Ne jokaj, Ana. Prišla sem póte. Omožena sem, in hišne potrebujem.“ „Zahvaljujem vas, gospa. K vam pa ne morem. Preveč sem terpela. Dasitudi sem bila nedolžna, sem vendar v vaši hiši izgubila dobro ime.“ „Prav zato sem prišla sem“, odgovori mlada gospa. „Nedolžnost tvoja se je pokazala. Pred nekaterimi tjedni je obolela kuharica. Na smertni postelji mi je dejala, da bi rada vmerla, ke bi je ne težila velika krivica, ki jo mora popraviti. Nato je rekla, da je ona vergla perstan v tvojo skrinjo. Ko to slišim, ostermim. Vesela sem bila pa žalostna; žalostna, ker si nas morala tako zapustiti, vesela pa, da si bila takrat res nedolžna. Stvar povem očetu, oče jamejo precej preiskovati, in našli so, kako so posli zoper tebe zvižajevali. Ana, zdaj imamo vse nove posle; ti boš prva, pri nas moreš biti do smerti.“ Nato je šla Ana v grad, ter je bila od vseh ljubljena in spoštovana.

38. Lastno odškodovanje.

Posel se sam odškoduje, t. j. sam si vzame, kadar meni, da mu gospodar ne da, kar mu gre. Taka odškodba ni redka. Prašam, je li dovoljena? Poslušajmo, kedaj se posli odškodujejo, in kako se izgovarjajo.

Gospodar ne derži, kar je obljubil. Plače je pogojene 50 goljdinarjev, razun tega dar o božiču, in rečeno, da bo pitnine. Pozneje pa terdi gospodar, da je vgovorjenih le 40 fr.; daru ni tudi pitnine ni bilo preveč. Ako je res tako, to gospodar krivico dela poslu. So taki primerljaji. Posel povedi to gospodarju, in sicer ne grobo. Recimo, da se gospodar ne zmeni za poslove zahteve. Zdaj si posel misli: Dobro, pa se bom sam naplačal, za tistih 10 fr., za dar, pitnino. Prašanje je zdaj, koliko bo zaračunal za dar, koliko za pitnino, kako in s čim se bo odškodoval? Ni li mogoče, da ga zasačijo, da krađe, da ga obtatijo? Ni li mogoče, da prestopiš pravične meje? da si preveč prisvojiš? Pomisli, kako je vsa ta reč. skrivna, temna, tajna, neprijazna, kaker bi bil res tat. Zavaljo tega ti ne svetujem, da se sam odškoduj. Najbolje storiš, ako pravice iščeš pri sodniku. Če pa tega ne storiš, rad terpi krivico, Bog ti bo drugje privergel. Odpovej službo, ker se z gospodarjem ne boš zlagal, kader si izgubil zaupanje vanj.

Zahvala za vslišano molitev.

S Primorskega 19. IX. 1892.

Po nakaznici pošljem 5 fl. za kolegij sv. Antona v Rimu, ¹⁾ ker sem se zaobljubil, ko sem na železnici bil pozabil dragoceno knjigo in se priporočal sv. Antonu ter jo koj drugi dan serčno dobil.

M. S. duhovnik.

Dalje naznanjajo svojo zahvalo Bogu in njegovim svetnikom: E. Č. tretjerednica za vlišano molitev pri izvolitvi svojega stanu;

¹⁾ Prejeli; Bog poverni!

A. M., od Novecerkve pri Celju, ki je bil dolgo bolan na nogi za ozdravljenje ;

A. G., tretjerednica iz Kostanjevice, za ozdravljenje svoje sestre ;

M. Z., tretjerednica in šentjernejske fare, za ozdravljenje bolnega očesa ;

A. M. iz Černomlja za zdravje ;

J. V. P. iz Berkinov za rešenje iz dušnih in telesnih nadlog, dobljenje nekega denarja in več drugih v svojem življenju prejetih dobrot.

Tr. za rešenje iz velike nevarnosti.

Priporočilo v molitev.

V pobožno molitev se priporočajo rajni udje 3. reda skupščine mariborske: Marija Medved, Ana Stergar, Jozefa Ozim, Jakob Žunko, Jozefa Mulec, Karolina Lampreht, Katarina Krístl, Terezija Stepišnek, Elizabet Karner, Ana Kalomina, Terezija Vohl, Uršula Šmid, Marija Murko, Neža Lešnik, Neža Krajnc, Alojzija Potočnik, Marija Župančič, Marija Trebos, Gertrud Tomažič, Marija Vračič, Barbara Ferk, Marija Muhič, Jozefa Bukovnik, Jakob Strok, Marija Ribič, Julijana Bičujnik ; medanske ; Elizabeta (Katarina) Keber.

Dalje se priporočajo v pobožno molitev ;

J. R. tretjerednica iz Ipave za hitro pomoč v silni potrebi ;

Neka gospodinja z Dolenjskega za odvernjenje hude vratne bolezni pri štirih otrocih in za zdravje bolnega moža ;*)

Neka dekle iz Rateč, da bi zadobila zdravje na nogi ;**)

J. V. P. da bi bil rešen vseh dušnih in telesnih sovražnikov in da bi jenjalo v neki hiši preklinjevanje in se vernil vanjo mir božji.

*) Za priložene 3 gl. oskerbljene 3 sv. maše.

**) Za poslani gl. za kolegij sv. Antona Bog poverni!

visnih padežih, iz Tržista je nastalo Tržsta, pred s se je ž asimiliral in izpadel: Trista, Trsta, Tàrsta; po teh se je potem tudi nom. Tržistij, Tržist skercil v Trst, Tàr'st. Tržistij je pa naravnost iz Tergeste; ni torej misliti na tãržišče. Končnica -este se najde še semtertja v starih krajnih imenih, ali slovenska ni; zato se Tergeste ne da pripisovati slovenščini. — Še menj pa Vam morem priterditi, da bi se dalo iz slovenščine izvajati Tirol, Istra in — Forum Julii. Iz trlo (*Hürde*), koliker so meni znani glasoslovni zakoni, ne more nastati Tirol; nastalo je iz latinskega Terioli. -orum *Stadtgemeinde in Rhätien*; Terlano je lat. Teriolanum. Od kod pa Terioli, tega ne moremo vedeti več tako lahko. — Istra je iz Istria, kaker Mara iz Maria; Istria pa od narodnega imena Istri, -orum. Dalje nazaj tudi tu ne moremo. Da bi se smelo misliti na kako slovensko korenino, zlasti na besedo stara in da bi ta beseda bila pomenila blizu to, kar srb. trlo: »mjesto, gdje se šoka zimi drži«, ter da bi se bila ta beseda glasila tudi stra ali istra, to odgovor tistega kmeta nikaker ne more dokazati. »Kmet je gñal svoj blek ovac vsako leto v Tržič (Montalcone) in vprašan, kam je gñal letos ovce, je odgovarjal vselej: Ko po navadi v istro«. Ne čudimo se možu; saj pišejo celo učeni gospodje: »Görz in Istrien«! — Potemtakem tudi »Staro mesto« = »Civiale« za me nima nič tako skrivnostnega, kaker Vi sodite, in Forum Julii je tudi le Julijev terg, ali, ako hočemo bolj na etimologijo gledati ko na pomen, Julijev dvor — *forum* je etimologično to kar dvor, kaker so *fores* to kar *dvri, durì, davri. P. Manutius piše v opombi k Cicer. ad fam. 10, 15: Forum Julii unum in Carnis est, alterum (sedanji Frejus), quod hic significatur, in Gallia Narbonensi, utrumque fortasse a C. Caesare, cum in Gallia transalpina bellum gereret, constituta.» — Karni so bili ali Keljti ali od Keljtov zmagan in ž njimi pomešan rod (prim. Rutar, Zgod. Tolm. str. 6. 14, 216), po jeziku različen od Venetov, ki so bili, kaker se sploh sodi, ilirski, z današnjimi Arnauti soroden narod. Rimljani so oboje polatinili, ali natorno, da je latinščina v ustih keljtskih ali pokeljčenih Karnov drugači zvenela ko v venetskih; od tod razloček mej beneškim narečjem in furlanščino, od tod tudi podobnost furlanskega jezika s provençalščino in francoščino. Središče rimske oblasti nad Karni je bil Forum Julii; ščasoma so začeli po tem mestu imenovati vso njih deželo. To je početek sedanjega Friuli, nem. Friaul; prim. Tirol iz imena mesta Terioli in Grafschaft Görz tako imenovana po mestu Gorici. Stari Forojuliani so sedanji Furlani. Kaker pa Vipavci svojemu glavnemu kraju ne pravijo »Vipava«, Ribničani ne »Ribnica«, temuč tu in tam terg, tako so tudi Forojuliani svojemu rekli le civitate, pozneje z omehčanjem *t v d*: cividade, naposled po disimilaciji: Civiale (d je že v latinščini prehal v l: lacrima iz dacruma, levir iz dever itd.). Civiale ali tudi Cividad, Ciudad, Cedad je posta-

lo ščasoma pravo lastno ime. Poslednjo obliko so sprejeli tudi Slovenci, ko so prišli v te kraje, ali so pa besedo nadomestili z domačo: mesto, čemer so pristavili staro, ko se je v bližini vzdignilo novo mesto: «Videm». Po vsem tem Vam bo gotovo jasno, da ne kaže iskati težav, kjer jih ni. «Staro mesto» je «staro Mesto» in «Forum Julii» je «forum Julii.» *t/z* ali prav za prav novogorški *θ* t. j. interdentalni *s*, se spreminja v ruščini v *f*: *Θεόδωρος*; Fiodor, *Μάρθα*: Marfa; zakaj? zato ker Rusi, kaker Slovenci sploh, ne znamo ali ne moremo lahko izrekat interdentaljnega *s*, *f* pa mu je jako blizu. Tudi že latinščina je stari *θ* nadomeščala z *f*, prim. *felare* sesati, *filius* dojenec *σηλή* sēsec, *σηλώ* dojnica, *σηλὺς* ženski. Pravi *t*, kakeršen je v srb. trlo pa se v lat. nigdar ne spreminja v *f*. Pač pa se spreminja *f* v špansčini in semtertja tudi pri nas v *h*; špansko *hijo* je iz filjo, da si se izgovarja zdaj: *ih o* (*h* se izgublja in *j* — tu iz *lj* — se izgovarja za *h*). Vaše izpeljevanje lat. *Forum Julii* iz slovenščine mi je zato zbudilo nekako nasprotno misel, namreč da bi vtegnil biti kranjski Horjulj tudi iz *Forum Julii*, torej tretji kraj tega imena; prim. *Habjan* za *Fabjan* itd.

G. R. v R. — Koliker je češčenje v besedah, sodim, da je najboljše tisto, ki se derži natanko, koliker je sploh v prestavah mogoče, liturgičnega teksta. Tako, mislim, bi bilo glede avemarije po prestavi, ki sem jo nasvetoval. Naravnost pa sem povedal, da naj te prestave nihče ne rabi, dokler je cerkvena oblast sploh ne predpiše. Kar se pa tiče razlage, ki je imela opravičiti nasvetovano prestavo, si sicer ne prisvajam nezmotljivosti, vendar dozdam ne morem verjeti, da bi kratila Mariji češčenje. Kedor stvar prav premisli, se bo morebiti prepričal, da bi berž nasprotno vtegnilo biti resnično, da namreč ta razlaga jasneje kaže, če prav retorično ne opisuje, najposebnišo ljubezen božjo do Marije, na kar se gotovo opira vsa čast in vse češčenje, katero ji skazujemo. Sicer pa hvala za znamenite opazke; prihodnjič kaj več o njih.

G. J. Z. — Vam odgovarjam za zdaj le ob kratkem, da ste glede besedice «a ve» v gotovi zmoti, kaker se lahko prepričate sami iz vsake latinske slovnice. Pa tudi besede: «Ni res, da bi Hrvati molili zdrava» niso resnične; Hervatje v resnici molijo «zdravo», česar nisem nikjer tajil, in «zdrava». Več o tem prihodnjič.

Novosti.

Decem **Tantum ergo** ad IV voces inaequales. Composuit P. Angelicus Hribar O. S. Fr. Labaci 1891. Sumptibus et typis R. Milie. — Cena 30 kr.

Življenje in delovanje rajnega gospoda **Martina Skubica**, častnega kanonika, dekana in župnika ribniškega itd. Opisal dr. Jožef Lesar. V Ljubljani 1892. — Ponatisek iz „Zgodnje Danice“ s predgovorom in dobro zadeto podobo blagega gospoda, kateremu je ta knjižica lep spominik. Nekaj izvodov je na prodaj, če se ne motimo, v Katoliški tiskarni po 30 kr.

Cvetina Borograjska. Povest. Predejal H. Majar. Ilustrovana izdaja. Ljubljana 1892. Založil in prodaja Anton Turk, knjigovez v Ljubljani. — 128 str. Cena 40 kr. —